

Največ ujetnikov iz teharskega taborišča sta OZNA in KNOJ zvozila na rudniško področje pri Hrastniku. Tu so se za grobišča uporabljali zapuščeni rudniški rovi, udorine, ki so nastale zaradi posedanja zapuščenih rudnikov, ter stari kamnolomi.

Barbarin rov

Nad rudarskim naseljem **Huda jama pri Laškem** se nahaja opuščen rudnik, imenovan **Barbarin rov**, po Sv. Barbari, zaščitnici rudarjev. Iz napisa nad rudniškim vhodom razberemo, da je bil rov v obratovanju v letih 1902 do 1942. Danes del Barbare rudnik Laško še vedno uporablja za svoje skladišče.

Prvega avgusta letos smo založnik **Roman Leljak**, režiser **Filip Robar-Dorin** ter dva novinarja Demokracije prosili upravo rudnika Laško, da nam odpre zaklenjen Barbarin rov. Domačini tam okoli ter uprava rudnika vsekakor vedo, kakor smo videli, da so v tem rudniku po vojni likvidirali.

Šele s prihodom predsednika skupščine občine Laško **Miloša Veršeca**, ki se je osebno zelo zavzel za odprtje, nas je direktor spustil v »zapuščeni« rudnik. Z nami je šel rudar, ki nam je s sekuro odprl dvoje z deskami zabitih pregrad.

Iz fotografije rudniške karte se vidi, da poteka najprej glavni rov okoli 200 metrov (proti jugu), nato pa se rov odcepi pravokotno na levo (proti vzhodu). Rudniški jašek (ali morda dva?) se nahaja okoli 200 metrov naprej.

Vendar do tja nismo prišli. Nekaj deset metrov po pravokotnem odcepu na levo nas je ustavil zid, s katerim so povsem očitno zazidali nadaljevanje rova do mesta, kjer sta dva navpična jaška. V jašek, globok 50 metrov (po eni varianti 70 metrov) z odprtino 3x1,5 metra, so zmetali veliko ljudi, nato pa ga, kakor pripovedujejo ljudje, zabetonirali. Do zidu je rov lepo ohranjen, saj poteka skozi apnenec, po pripovedi rudarja, ki nas je spremljal, pa je verjetno naprej krusljiva kamnina, tako da se ne ve, ali se je v dolžini zadnjih 100 metrov rov sesedel, ali ne.

Režiser Filip Robar Dorin bi za svoj dokumentarec o povojnih pobojih rad prišel do jaška, kamor so zmetali neznano število ljudi (govori se, da so tu pobili Rupnikov udarni bataljon, pa tudi, da je tu našlo smrt dosti Hrvatov). Župan Laškega Miloš Veršec mu je za to operacijo odpiranja rudnika že obljubil politični »žegen«. Tudi nova vlada v Laškem bi radi počistila vse tovrstne rane na svojem ozemlju.

Brnica nad Hrastnikom

V vasi **Brnica**, malo pred Hrastnikom, so leta 1945 »osvoboditelji« iz Teharij vodili ujetnike mimo Igričnikove ali Pustove kapele na stransko pot, ki se dviga prek Tirberga na Zasip in rob

KAJ SE SKRIVA ZA ZIDOM V RUDNIKU BARBARA V HUDI JAMI?

KJE SO ZAKOPANE ŽRTVE IZ TEHARIJ?

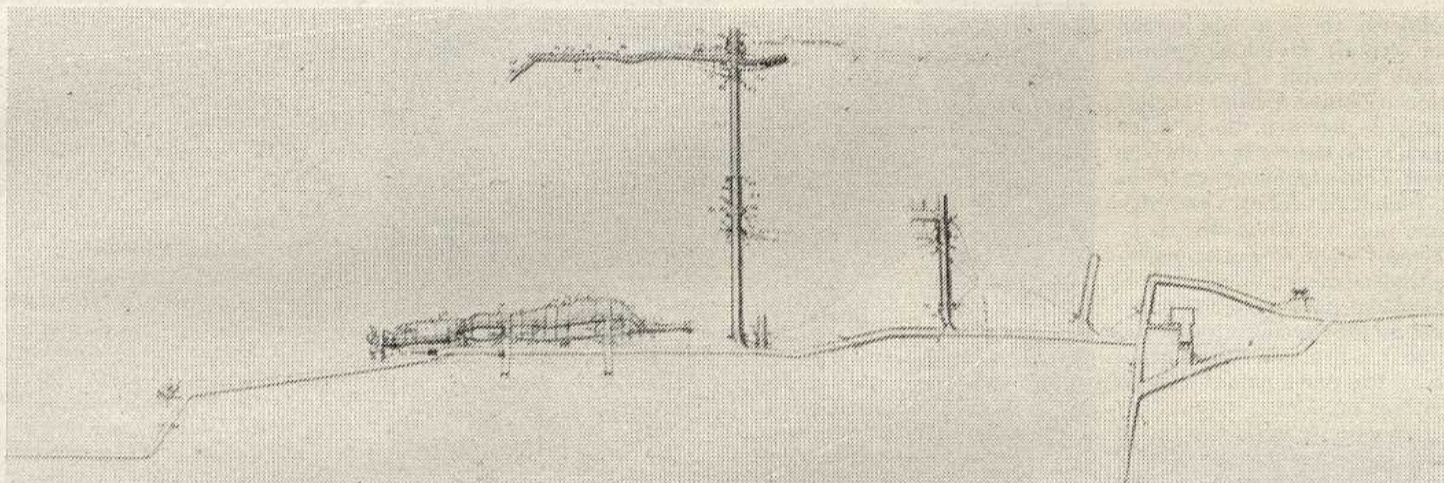
O komunističnem koncentracijskem taborišču Teharje pri Celju se je zadnje čase že precej pisalo, manj pa o tem, kje so grobišča odpeljanih žrtv iz Teherij. Po sedaj dostopnih podatkih je teh grobišč, manjših in večjih, zelo veliko: v okolici Celja, v zasavskih hribih in celo pri Brežicah.

Starega Hrastnika ob vzhodju Jelence. **Tu je eno največjih grobišč slovenskih domobrancev.**

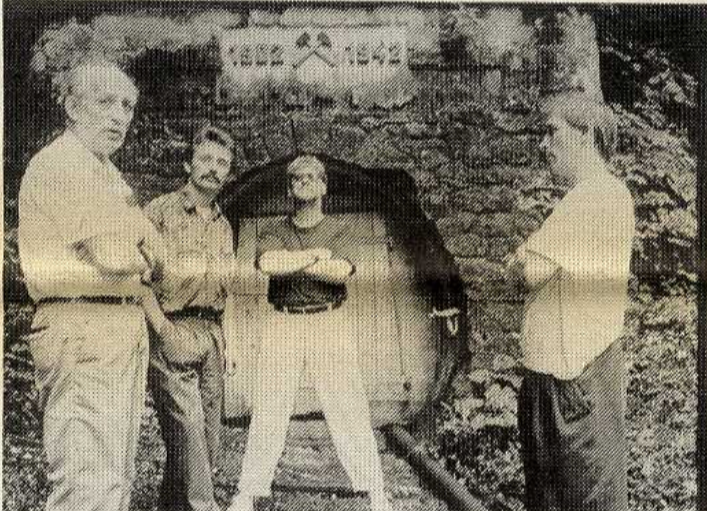
Nekoč so tu kopali rudniške jaške 400 do 700 metrov v globino. Ker premoga niso našli, so rove

le površno zasuli. Zaradi plinskih eksplozij so nastale na pobočju do 20 metrov globoke raz-

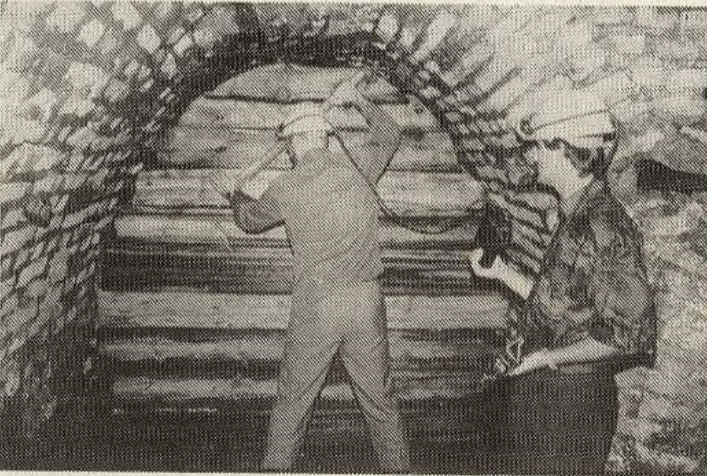
poke lijakaste oblike. Tu so 5., 6. in 7. junija 1945 pobili vsaj 2000 domobrancev. Tu, na ob-

Barbarin rov nad Hudo jama pri Laškem.

Pred vhodom v zloglasni rudnik Barbara. Od leve: župan Laškega Miloš Veršec, pisec in založnik knjig o Teharjah Roman Leljak, režiser Filip Robar Dorin ter publicist Ivo Zajdela.

Rudniški rov je dvakrat zabiti z deskami.

Prvo odprtje Barbare za javnost.

Kaj se skriva za tem zidom? Nekomu je nekoč uspelo izpraskati na zidni omet križna znamenja.

močju Starega Hrastnika, so pobijali tudi matere in dekleta. Vozili so jih z modrim avtomobilom iz Teherij.

Jame so nato zaminirali. Naslednja leta pa se je teren zaradi dnevnega kopa in nasutij jalovine še zelo spreminjal. Danes je skoraj nemogoče natančno ugotoviti, kje so na težko dostopnem zaraščenem terenu grobišča.

Marno

Nekateri, ki so jih vozili iz Teharij proti Hrastniku, so končali v kraju **Marno**, vasi ob cesti Rimske Toplice-Hrastnik. V Marnem se odcepi cesta za Turje. Po petdesetih metrih zavijemo desno ob robu gozda po sadovnjaku, kjer so petdeset metrov od ceste še danes vidne udorine, kamor so zmetali pobite. Udorine so nastale zaradi izpodbavanja podzemeljske vode. Tam sta dve ali tri večja grobišča.

Domačinka iz Marnega pove zgodbo o pobeglem fantu, ki so ga nato partizani ujeli in vpriči nje pobili.

Krištrandol

Kje je rudniški rov, kamor so strpali 1500 domobrancev, nato pa jih žive zaminirali? Ali je to Krištrandol, ki ga navaja emigrantska literatura, ali je to nekje v Starem Hrastniku, ali v okolici Dola pri Hrastniku? Ali morda celo kje drugje? Ali pa so za pobijanje uporabili celo dva rudnika?

Sami prebivalci Krištrandolske zaostalosti, ki se zajeda strmo v hribovje Kal, kilometer od prej omenjene vasi Marno, so na naše vprašanje, ali je nad njihovo vasjo rudniški rov, v katerem so leta 1945 zaminirali 1500 domobrancev, dajali prehitre in zelo neprepričljive odgovore, namreč, da nad njihovo vasjo trije rudniški rovi (dva povojna in nad njima, malo višje, en predvojni, v njem bi po vsej verjetnosti moglo biti grobišče) niso v nikakršni zvezi s povojnimi poboji.

Na koncu našega obiska sta se pojavila celo dva upokojena rudarja, kakor sta se predstavila, z belim mercedesom (zdelo se nam je, kakor da bi ju kdo po telefonu priklical), ter nas poslala daleč stran od Krištrandola. Kot da so se nas hoteli znebiti?

Ker se je že začelo mračiti, smo za ta dan prenehali iskati. Vsekakor se bomo še vrnili. Tudi zato, ker to, kar smo našli, še zdaleč niso vsa grobišča na tem območju. Tu je vsaj še zapuščeni kamnolom med Hrastnikom in Trbovljami (nekdanji Klembasov kamnolom pod Retjami). Ob teh je še precej grobišč okoli Celja, ki jih je pravkar precej uspešno popisala komisija Demosa iz Celja za ugotavljanje povojnih grobišč v občini Celje. Kot smo že pisali v eni od prejšnjih števil Demokracije (24. julija) pa so vozili domobrance iz Teharij celo na brežiško polje. **Ivo Zajdela**

Marno. Ob robu gozda so grobišča.

Fotografija: Borut Krajnc

Nad Hrastnikom se dviga pobočje Brnica. Tu so najmnogičnejša grobišča odpeljanih iz Teharij.